

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Sextus fons inuentionis, testimonia veterum. VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Quintus fons inuentionis, emblemata.

CAPVT II.

VT est imaginum vbique amans humanum ingenium, vix ad necessitatem inuenta multa humane vite subsidia, parietes, pauimenta, domus, vestes, vasa cum ceperunt varijs figuris, & imaginibus collustrari. Hinc in parietibus vermiculata, in pauimentis tessellata, in lignis segmentata, in vasis ornamenta, in clypeis admirabiles calatura, quæ paulatim postquam ad elegantiora desuere ceperunt ingenia, eruditus argumentis dictisque sententiolis enituerunt. Hæc emblemata, quæ cum h. eroglypticis in eo conueniunt, quod symbololum naturam habeant, differunt verò, quod rem sublatis ænigmatum velis purius, liquidiusque proponant. In hoc genere præclara, & arguta luserunt ingenia, vt ex varijs Imperatorum, illustriumque virorum symbolis licet colligere, ex quibus plerumque lepida, & suavis affluit eruditio. Magnifica imprimis fuerunt vexillorum, clypeorumque symbola, qualia sunt, quæ apud AËschylum in tragœdia de septem ad Thebas commemorantur, & ab Homero, & Virgilio in Heroum clypeis describuntur. Hunc morem ab heroicis ductum temporibus posteri constantissime retinuerunt, & in eo præcipue Athenienses φιλονεικοῦ, quos ætians Lacon, muscam pro omni emblemate, canique minuris lineis incisam Icupi curauit in clypeo. Cuius rei causa cum ab eo rogaretur, *Λαῖνι* propè inquit, *ad hostes sum accersurus, vt vel muscam nostram dispicere possint.* Post vexilla & clypeos locum sigillis assignemus: nulla gens, nullus Imperator, nullus penè prinatus, qui sibi peculiare symbolum non affectarit. Nihil hic opus est Persarum aquilas aureas, uocuas Atheniensium, Thebanorum sphinges commemorare. Quid ea, quæ de Augusto feruntur: quam elegantiam habent: qui maturitatem in rebus gerendis ostensurus, in altera nummi parte, quem cudi iusserat, papiionem vnâ cum fluuiatili canero calari voluit, vt festinandum lentè moneret. Mœcenas ille doctorum fautor, & patens ranam vsurpauit (vt nonnulli volunt) Seriphiam ad commendandam silentij religionem. Carolus V. Imperator pro imperatorio iure habuit symbolum sibi peculiare, duas Herculi columnas cum lemna

te, & vltra. Hæc exempli causa commemorata sint, licet infinita ex symbolis imperatorijs, Adolphi Oceonis nummis, ipsius dentique Alciani, Lunij, Broffardi iconibus colligere, quæ vt sunt exquisita ingeniorum inuenta, ad orationes illuminandas, si modò belè accommodentur, plurimum habent suauitatis.

Sextus fons inuentionis, testimonia veterum.

CAPVT VIII.

VERUM testimonia inter argumenta remotata plurimum obtinent dignitatis, si modò ab auctoribus fide dignis, istque grauius, & eruditus emanarint. Hoc est iterum confirmationibus telum frequens, & plerumque amentatum. Nam cum nostra, licet sagaciter inuenta; refutari, refellique possint liberius, sola auctorum, quæ modò omnium consensu magni sunt, & celebres, obferuantia tam mitem elicit assensum, vt pudor sit difficri, quæ illa superiorum sæculorum oracula suo calculo comprobarunt. Hanc autoritatem in Theologicis orthodoxi Patres: in Philosophia Aristoteles; in philologia omnes antiqui, & primæ classis auctores sibi vendicant. Bene igitur rationi dicendi consulunt, qui sibi de omni re, & disciplina, graui, selecta rara grauissimorum testimoniorum ὑπομνήματα per locos communes digerunt, quæ in promptu semper habere possunt, & hæc præsertim longe securius afferuntur, cum ex fonte hausta, non ex riuulus deibata sunt. Qui tamen varia lectionis præsidio destituuntur, ad communes locos, quorum seges posterioribus sæculis penè infinita enituit, coguntur recurrere. Pieni sunt varietate Clemens Alexand. Aristot. Plutarch. Plin. Senec. Stobæus, quos qui auidè legerunt, non dubium est, quin auro særæ pectus compleuerint suum. Succedunt tot noua collectanea, Patrum sententiæ, Platonis γράμματα, Polyanthea noua, Coccij thesaurus, sylvæ aliegoriarum, & qui quotidè nascuntur tot eruditi sacrarum literarum interpretes, in quibus magna communium locorum libertas, sed hæc in fonte semper tutiora. Iam igitur nemini testimonia decesse poterunt, vt verendum sit, ne quod Agesilaus ille prudentissimus Imperator pronunciauit, cum machinam belli

Aeschylus
in septem ad
Thebas.

Vide Sym-
bolam impe-
ratoriam.

belliam nimis solerter ad usum, vel minimè industriolorum militum excogitatum vidisset, nunc iure dicendum sit; *Papa virtutem sustulisti: vos eruditi viri doctrinam peritis, imperitisque hominibus fecistis communem.*

Sed tamen in tractatione magnum est discrimen, nec ubi Achillis hasta, ibi Achillis est manus. Videndum est imprimis, ut testimonia commodè, & loco dicatur, non omnes orationes decent, ille quæ totæ ad suavitatem, & dictionum delicias sunt compositæ, rarè istum testimoniorum usum admittunt, ita veretur de numero suo suarum periodorum ambitu discedere, aut si interdum assumunt, parcè delibant, suntque in *refectu* potius rei, quàm in recitatione occupatæ. Quæ verò, rationum pondera, & sensus, magis quam verba sectantur, magni faciunt auctoritates, in quibus tamen tenendus est modus, si enim nimis sint, si communes, si sine vi, & pondere allata, puerum magis colligentem sapiunt, quàm virum ingeniosum.

Hic existit aliqua dubitatio, utrum Græcæ Græcè referenda, carmina etiã orationi adtexenda sint: Quod ad primum attinet, Demetrius Phaler. in lib. quem de elocutione scripsit, eos reprehendit, qui Græcis vocibus peregrinas immiscerent, & hoc ab Oratoris elegantia docet esse disjunctum. Ex quo perpetam faciunt illi, qui ad eruditionis ostentationem in vna oratione omnia confundunt idioma. Tiberius in senatu noluit Græcam vocem *ὑβρις* usurpare, quæ tamen maximè necessaria videbatur. Quid igitur, qui sine vlla necessitate Hebraicorum, Græcorumque testimoniorum syluam congerunt, tum satis oratores sapere videntur? In libris, commentarijs, & ad probabilitatem, non delectationem compositis orationibus, vbi necessitas exigit, si maiorem vim, & pondus oratio sit habitura, istud usurpare non est indecorum, & in explicationibus quidem auctorum dignitatem habet permagnam. In concionibus verò sarrago tot peregrinarum linguarum, cum præsertim concio res sit popularis, non adeo plebeijs auribus iucunda, quæ magis afficiuntur, eò quòd liquidius intelligunt: itaque Græca sæpius, aut Hebraica citare superuacaneum est, nisi forè ea sint efficacitate dictionis, ut facillè alieno idiomate reddi non possint. Hoc pacto Græcum verbum se usurpasse in senatu commemorat Cicero. Phil. 1. & in Pisonem habet argentum, *ἄργηρον*; sed

hæc quàm sobria. Neque verò magis errore vacant, qui in gallicis concionibus, seu orationibus, latinorum prolixos locos, & communes sine vlla vi, & *ἰσχυρίσιν* coagmentant; Græcos etiã auctores, ut Diuum Gregorium Nazianz. & Chrysofostomum latinè loquentes inducunt, cum elegantius nostrate lingua redderentur.

Versus porò nec multos ingeri, nec omnino excludi velim: nam qui ad excludendos ab oratione versus Ciceronis, & Demosthenis exemplum afferunt, parum mea sententia proficiunt. Neque enim magnopere mirandum est, si in negotiosis concionibus, vbi consultò artem, & eruditionem occultant, potarum testimonia non expromunt, qui in literario potius puluere sunt commemorandi quamquam insunt aliqua vestigia, ut in Orat. pro Muræna, & in Pisonem. Sed hæc in exornatijs orationibus longè commodiorem sortita sunt locum. Auctoritatem habemus ex Dione Prusæo gaussimo oratore, qui Homericis versibus in ijs, quas sapienter, copioseque conscripsit orationibus, usus est sæpissimè, quamquam quid Dionem appello: nonne & D. Paulus in ea nobilissima concione, quam de Deo Athenis habuit, Arati illud usurpauit *ἰδὼν ἕως ἡμῶν*. & D. August. inferni de SS. Innocent. ad populum, sententiam illam tritam:

Creuit amor nummi, quantum ipsa pecunia creuit.

Septimus Fons inventionis.

Ἰνὸν μὲν.

CAPVT IX.

Testimioniorum gemmæ sunt, quæ à Græcis vocantur *ὑψίμα* dicta grauia, & sententiosa, quorum apud veteres tanta fuit auctoritas, & pretium, ut nihil ad maiestatem orationis exaggerandam putarent: excitatijs. Itaque & summam laudem meruit Thucydides, quòd sententijs appositè usus esset, & poetarum vtilissimus habitus est Hesiodus, qui licet ad Homeri grauitatem, nec argumento, nec dignitate carminis assurgat: tamen ob crebras quas habet sententias, mirificam laudem apud posteros est consecutus. His artibus à tenero fingi, erudiri que pueros volebant, non modò ut ad normam virtutis surgentem aratulam conformarent, sed etiã ad eloquæ-